

**=COMPLICITATEA=
= FORMĂ A PARTICIPAȚIEI PENALE=**

AUTOR

DRD. VASILE-SORIN CURPĂN

EDITATĂ DE AUTOR

DRD. VASILE - SORIN CURPĂN

**EDIȚIA I
BACĂU - IAȘI
-2000 -**

PLANUL LUCRĂRII

COMPLICITATEA - FORMA A PARTICIPAȚIEI PENALE

CAPITOLUL I. CONSIDERAȚIUNI

GENERALE.....pg. 5

Secțiunea 1. Pluralitatea de infractori. Noțiunipg.6

Formele pluralității de făptuitori.

Caracterizări și consecințe.

Secțiunea 2. Structura pluralității de infractori ...pg. 11

Noțiuni. Aspectul obiectiv. Aspectul subiectiv.

Calificarea de ansamblu și specială.

Secțiunea 3. Participanții. Noțiuni.....pg. 17

Participația penală. Formele participației penale

Condițiile participației penale

Sensuri și feluri de participare

CAPITOLUL II. NOȚIUNEA ȘI

CONDIȚIILE GENERALE ALE

COMPLICIȚĂȚII.....pg.21

CAPITOLUL III. FELURILE

COMPLICIȚĂȚII.....pg.31

Secțiunea 1- COMPLICITATE MATERIALĂ (FIZICĂ)

Secțiunea 2-COMPLICITATE MORALĂ (IMATERIALĂ)

**CAPITOLUL IV. POZIȚIA COMPLICELUI ÎN
CONTEXTUL CELORLALTE FORME DE
PARTICIPAȚIE**

PENALĂpg.44

Secțiunea 1 - Pedeapsa pentru participație ... pg.46

Secțiunea 2 - Complicitatea în cazul participației

improprii art. 31 C. Pen pg.52

Secțiunea 3 - Regimul participației

improprii..... pg.54

CAPITOLUL V.

Câteva considerații criminologice (cauze și condiții care determină și favorizează criminalitatea) asupra gradului pe care complicelul îl are în executarea faptelor infracționale: pg. 59

- Cauze andogene

- cauze exogene

Necesitatea cunoașterii mediilor infracționale din care se recrutează infractorii, inclusiv complicii.

Importanța măsurilor de prevenire.

CAPITOLUL I CONSIDERAȚII GENERALE

Infracțiunea fiind o faptă antisocială și nepermisă, de regulă, se săvârșește pe ascuns și prin acest motiv, de o singură persoană. Antrenarea și participarea mai multor persoane la comiterea unei infracțiuni, comportă riscul descoperirii mai ușoare.

Nu este puțin adevărat că sunt suficiente cazuri când la săvârșirea unei infracțiuni iau parte și conlucrează mai multe persoane, mai exact cazul pluralității de infractori. Explicația cooperării mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni constă, între altele, în aceea că se creează posibilitatea pentru o executare mai sigură și cu mai mulți sorți de reușită. Săvârșirea unei infracțiuni de două sau trei persoane asigură înlăturarea mai ușor a piedicilor, inclusiv a victimei și persoanelor care s-ar opune infractorilor.

Secțiunea 1. Pluralitatea de infractori.
Noțiuni. Formele
pluralității de făptuitori.
Caracterizări și
consecințe.

Codțul Penal folosește ca bază în reglementarea participației, noțiunea de „faptă prevăzută de legea penală” ceea ce permite ca fapta săvârșită de participanți să fie calificată în raport cu felul vinovăției a fiecărui participant.

Datorită fundamentării participației pe calitatea noțiunii de „fapta prevăzută de legea penală”, o persoană iresponsabilă care a luat parte la săvârșirea faptei este participantă, dar nu este infractor.

Orice activitate umană poate fi efectuată fie prin efortul unei singure persoane, fie prin eforturile conjugate ale mai multor persoane în acest din urmă caz, există o pluralitate de făptuitori.

Noțiunea de "pluralitate" în expresiuni tehnice, implică totdeauna o corelare între anumite entități multiple și o anumită entitate singulară, aceasta din urmă constituind elementul de joncțiune, de asociere a continuităților multiple și deci factorul comun al pluralității respective.

În cazul pluralității de factori entitatea singulară constă în fapta săvârșită, adică mai mulți făptuitori au săvârșii laolaltă (împreună) o singură faptă. Nu există pluralitate de făptuitori în sens tehnic, atunci când mai multe persoane au săvârșit fiecare în parte o altă faptă chiar dacă între acele fapte ar exista o oarecare conexitate. Accusări generale sunt deopotrivă valabile și în cazul special al pluralității de infractori, pluralitate care există ori de câte ori la săvârșirea unei infracțiuni și-au dat contribuția mai mulți infractori

Nu există pluralitate de infractori, atunci când mai multe persoane au săvârșii, fiecare în parte, infracțiuni distincte.

Legătura organică a diferitelor contribuții la săvârșirea faptei unice este reușita acestor persoane de a realiza împreună o anumită faptă. Deci, voința este comună, indiferent de modul de determinare psihic al voinței fiecăruia.

Formele pluralității de făptuitori

- pluralitatea naturală, există atunci când fapta săvârșită prin natura sa nu poate fi realizată decât de două sau mai multe persoane (exemplu: infracțiunea de adulter, bigamie, incest, inversiune sexuală). Toate aceste cazuri constituie infracțiuni cu pluralitate de subiecți activi;

- pluralitatea constituită, este atunci când

legea penală, incriminează simpla faptă de a alcătui o grupare de persoane în vederea unor scopuri ilicite (exemplu: complotul) care presupune acordul care a intervenit între aceste persoane.

Pentru ca o infracțiune cu pluralitate constituită să ia ființă, se cere să existe: - o grupare de persoane, o specială organizare a acestora și un program infracțional, ce urmează să fie realizat de membrii acestei grupări.

O altă formă de pluralitate, este cea ocazională, care are loc atunci când lapla prevăzută de legea penală, a fost săvârșită prin cooperarea mai multor persoane, deși putea fi săvârșită și de o singură persoană.

Această cooperare este determinată, de cele mai multe ori, de felul în care a fost concepută și pregătită săvârșirea faptei.

Pluralității ocazionale i se dă denumirea specială de participatie, pe considerația că în această formă de pluralitate făptuitorii contribuie fiecare cu o anumită parte la realizarea faptei săvârșite, în timp ce la celelalte forme de pluralitate, fiecare dintre făptuitori este considerat, că a realizat în propria-i persoană conținutul faptei săvârșite.

Consecințe ¹⁾

Pluralitatea de făptuitori, oricare ar fi forma acestuia se caracterizează prin două trăsături

esențiale:

- Pe de o parte, prezența mai multor făptuitori.
- Existența unei singure fapte.

Deci, pluralitatea de făptuitori capătă caracter specific de manifestare comună datorită unității faptei săvârșite. Această unitate obiectivă fiind o trăsătură reală, se răsfrânge asupra tuturor făptuitorilor, sub raportul calificării faptei, al determinării timpului și locului săvârșirii acestuia, al urmărilor sale. Unitatea obiectivă a faptei săvârșite, nu aduce însă nici o atingere situației subiective proprii a fiecăruia dintre persoanele care alcătuiesc pluralitatea de făptuitori.

De aceea, temeiurile răspunderii penale vor fi cercetate și consultate separai, în raport cu fiecare persoană, răspunderea putând fi după caz, exclusă sau înlăturată pentru unii dintre făptuitorii, și reținută pentru ceilalți.

Contribuția fiecărei persoane în cazul pluralității de făptuitori are caracterul de antecedent, cauzal în procesul care a dus la realizarea faptei săvârșite.

Pluralitatea de făptuitori se caracterizează deci, și prin amplificarea și complexitatea procesului cauzal, contribuția fiecărui făptuitor angrenându-se într-o măsură mai mare, sau mai mică în conținutul raporturilor de cauzalitate al

faptei.

Din această caracterizare se naște consecința că principial adică privită în mod abstract, fapta săvârșită își află cauza în activitatea globală a tuturor făptuitorilor și deci tratamentul juridic, regimul sancționalor al acestora trebuie să fie pe planul individualizării legale, similar, diferențierile putând și trebuind să fie făcute, în concret, cu ocazia individualizării judiciare a pedepsei.

Din punct de vedere al fenomenului infracțional (pluralitatea de făptuitori) a fost socotită, chiar și în cazul pluralității naturale ca un indiciu serios de mai multă pericolozitate socială.

Colaborare bine organizată asigură cu șanse sporite și cu mai puține riscuri: atingerea unui scop urmărit.

Secțiunea 2, Structura pluralității de infractori.

Noțiuni

Aspectul obiectiv

Aspectul subiectiv

Calificarea de ansamblu și specială.

- Structura pluralității de infractori ²⁾

Pluralitatea de infractori având ca element de unificare existența unei singure infracțiuni, iar infracțiunea prezentată totdeauna în structura sa doua (2) laturi:

- obiectivă (materială) și alta

- Subiectivă (psihică), această dualitate se răsfrânge în mod firesc și asupra structurii pluralității de infractori care la rândul ei, prezintă un aspect obiectiv și unul subiectiv.

Pentru constatarea pluralității de infractori trebuie să fie examinat conținutul fiecăreia dintre aceste două aspecte ale sale. Pluralitatea de infractori înainte de a fi o categorie juridică apare ca o categorie logică, respectiv ca pluralitatea de făptuitori. Datorită acestei îmbinări găsim în structura pluralității de infractori anumite

infiltrațiuni ale aspectului subiectiv în conținutul obiectiv și invers, unele aspecte ale conținutului aspectului obiectiv în conținutul aspectului subiectiv.

Aspectul obiectiv ³⁾

Aspectul obiectiv al pluralității de infractori trebuie să pornească de la realitatea de fapt, adică de la fapta săvârșită pentru a se ajunge la caracterizarea acesteia pe plan juridic.

Fapta săvârșită, indiferent de caracterul ei este în realitate obiectivă, baza, punctul de plecare și elementul de unificare în problema pluralității de făptuitori și deci în problema pluralității de infractori.

Pentru ca realitatea de fapt a pluralității de făptuitori să capete o importanță pe plan juridic, e nevoie ca fapta săvârșită de către făptuitori să aibă relevanță juridică, adică să facă obiectul unei anumite reglementări juridice.

În sfârșii pentru ca pluralitatea de făptuitori să aibă relevanță juridică în raport cu legea penală și să poată fi eventual calificată pluralitate de

infractori, trebuie ca fapta săvârșită de către mai mulți făptuitori să fie o faptă prevăzută de legea penală.

Împrejurarea că fapta săvârșită este din cele “prevăzute de legea penală” nu imprimă de plano pluralității de făptuitori caracterul de pluralitate de infractori, ci atribuie numai relevanță penală acestei pluralități, adică realității de fapt.

Aspectul subiectiv. Așadar pentru caracterizarea juridică a pluralității de făptuitori, chiar atunci când aceasta are relevanță penală, cel de-al doilea aspect pe care îl prezintă structura pluralității de infractori, adică aspectul subiectiv (psihic) dacă a fost săvârșit cu vinovăție și anume cu acea formă de vinovăție prevăzută pentru fapta respectivă.

Vinovăția este o trăsătură de ordin subiectiv personal, a cărei existență poate fi constatată în privința unei sau unora dintre făptuitori, și poate lipsi în privința altuia sau altora dintre aceștia (ari. 19, C.Pen.)⁴.

Se poate ca în cadrul aceleiași realități de fapt, săvârșirea unei fapte prevăzute de legea

penală, de către mai mulți făptuitori, să se constate că:

- nu există pluralitate de infractori și anume atunci când nici unul dintre făptuitori nu a lucrat cu vinovăție sau numai unul singur este vinovat,

- există pluralitate de făptuitori pentru parte dintre participanți, și anume pentru cei care au lucrat cu vinovăție și,

- există o simplă pluralitate de făptuitori pentru toți cei față de care nu s-a constatat vreo vinovăție.

În vederea constatării aspectului subiectiv trebuie să se examineze atitudinea psihică separat pentru fiecare dintre făptuitori potrivit regulilor privitoare la vinovăție (art. 19, C.Pen.)

Calificarea de ansamblu și specială

În urma cercetărilor făcute cu privire la aspectul obiectiv și subiectiv al pluralității de făptuitori, s-a ajuns la constatarea că fapta săvârșită este prevăzută de legea penală și că toți sau parte dintre făptuitori primesc în total sau în parte, caracterizarea de pluralitate de infractori.

După această caracterizare devine necesară o operație subsecventă și anume: calificarea formei în care se încadrează pluralitatea de infractori: naturala, constituită sau ocazională.

Calificarea de ansamblu a pluralității de infractori trebuie să-i urmeze o calificare specială în raport cu felul contribuției adusă la săvârșirea faptei de către fiecare dintre făptuitori în privința cărora s-a stabilit existența vinovăției.

Această calificare specială trebuie să servească la individualizarea judecătorească a pedepselor aplicate făptuitorilor care alcătuiesc o pluralitate de infractori.

Pluralitatea de infractori în cele trei forme ale ei, naturală, constituită și ocazională, a fost în mod variat dar constant prevăzută de legiuirile penale, în toate timpurile și din toate orânduirile sociale. Multe dintre faptele cu pluralitate naturală de subiecți activi existente în legile penale moderne au fost incriminate în legiuirile penale din cele mai vechi timpuri (bigamia, adulterul, incestul, inversiunea sexuală, duelul și altele).

Legiuirile penale moderne prevăd o

reglementare generală pentru forma pluralității ocazionale de infractori pe care o denumesc variat, fie complicitate (C. Pen. francez) fie participare (C Pen. belgian, olandez, elvețian și altele) fie concurs de persoane (C. Pen. italian).

Legiurile românești începând de la vechile pravile (Vasile. Lupu și Matei Basarab) și sfârșind cu Codul Penal de la 1936 au cunoscut și ele toate formele de pluralitate de infractori, bineînțeles fără a le diferenția și fără a le da denumiri deosebite.

NOTE

1. Vintilă Dongoroz, Explicații teoretice ale Codului Penal român. voi. I, pag. 18(1-181. Ioan Oanea, Curs de Drept penal, Partea generală, București, 1971, pag. 385- 388

2. V. Dongoroz, Curs de drept penal, partea generală, voi. I, pag. 385-388; 398-403. Curs de Drept penal, Ioan Oanea, Partea generală, Bueurești, 1971.

3. Vinlilă Dongoroz, Explicații leorclice ale Codului Penal Român, voi. I

Ioan Oanea, Partea generală, Codul penal comentai și anotat. Th. Vasiliu și alții, pag. 141 ~ 151.

4) Vinlilă Dongoroz, Explicații teoretice ale Codului Penal român, voi. I, Codul Penal român, cap. I, pct. 2

Secțiunea 3. Participanții. Noțiuni.

Participația penală

Formele participației penale

Condițiile participației penale

Sensuri și feluri de participare

- Participanții

Mai sus am arătat că una dintre formele pluralității de infractori este pluralitatea ocazională sau participația penală. Există participație penală ori de câte ori o faptă prevă/ută de legea penală a fost săvârșită de un număr mai mare de persoane decât cel care ar fi necesar potrivit cu natura acelei fapte.

Astfel, în cazul unei fapte care ar putea fi săvârșită de o singură persoană va exista participație, dacă acea faptă va fi săvârșită de două sau mai multe persoane.

Participația este posibilă la săvârșirea oricărei fapte prevăzute de legea penală, iar contribuția mai multor persoane la săvârșirea acelei fapte apare practic ca un fenomen destul de frecvent.

Codul Penal grupează dispozițiile care reglementează pluralitatea ocazională de infractori în general sub denumirea de: „PARTICIPAȚIE”.

Participația penală este o realitate obiectivă, ea presupune totdeauna și separat existența unei pluralități de făptuitori (participanți de fapt).

Pentru ca o pluralitate de făptuitori să aibă relevanță juridică, trebuie ca fapta săvârșită de către aceștia să fie susceptibilă de a produce consecința juridică iar la rândul său mai trebuie să se constate, că fapta săvârșită de pluralitatea de făptuitori este o „faptă prevăzută de legea penală¹⁾”.

Codul Penal pornește în reglementarea participației de la această realitate: „săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală”.

Complicitatea este o formă a participației penale, întrucât activitatea acestora constă în sprijinirea autorilor sau instigatorilor.

Clasificarea participanților este reglementată de dispozițiile art. 23 C. Pen.

Condițiile participației²⁾

Condițiile participației sunt:

- să fie săvârșită o faptă prevăzută de legea penală;

- fapta să fie săvârșită în cooperare, adică prin contribuția a două sau mai multor persoane;

- să existe voința comună de a coopera și deci de a contribui la săvârșirea faptei; contribuția

fiecăreia dintre persoane trebuie să fi fost determinată de voința de a coopera cu celelalte persoane la săvârșirea faptei.

Cel puțin doi dintre făptuitori să fi lucrai cu vinovăție penală, adică să fi contribuit cu intenție la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală.

Când făptuitorii au lucrai cu același fel de vinovăție există o participare propriu-zisă (perfectă). în caz contrar participația este improprie (imperfectă).

Când lipsește această ultimă condiție participația, deși privește o faptă prevăzută de legea penală, nu are totuși caracter penal, întrucât fără vinovăție fapta prevăzută de legea penala nu constituie infracțiune (art. 17 alin. 1, C. Pen.) și fără infracțiune participarea de fapt nu devine participație penală.

- Genuri și feluri de participare în literatura juridică penală se folosesc și alte diferențieri care privesc fie genul participației, fie feluri în care se organizează în activitatea infracțională contribuția diferiților participanți.

Se mai face deosebire între participația materială realizată prin contribuții care privesc cauzalitatea fizică în săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală (latura obiectivă) și participația

morală care acționează dimpotrivă în desfășurarea cauzalității psihice, adică la luarea, întărirea și dinamizarea hotărârii de a săvârși fapta prevăzută de legea penală, (latura subiectivă).

-Ca feluri de participație se face deosebire între: participația spontană, cari; există momentul executării fără vreo înțelegere prealabilă și participația preordinară existentă atunci când între făptuitori a intervenit o înțelegere anterioară executării în context fraudulos între participația anterioară la care darea contribuției intervine înainte de a se păși la executare.

în cazul complicității exemplificăm: imobilizarea victimei, dezarmarea acesteia statul la pândă pentru a da alarma, procurarea substanței toxice cu care a fost otrăvită victima.

NOTE

- 1) Vinilă Dongoroz, **Secțiunea**, pct. 1, lit. B
- 2) Folosim termenul de participație penală fiindcă corect aceasta este denumirea pluralității ocazionale de infractori. În legea penală se elimină calificativul de penal în denumirea unor instituții, fiindcă reglementarea acestor instituții în Codul Penal face să se subînțeleagă acest calificativ. De exemplu: vinovăție, tentativă, participație, recidivă, amendă și altele, ori aceste denumiri au întrebuințarea și în afara dreptului penal, așa încât nu trebuie să se uite calificativul subînțeles.
- **Codul Penal comentat și adnotat**, Partea generală -Th. Vasilău și alții, pag. 141-152.

CAPITOLUL II.

NOȚIUNEA ȘI CONDIȚIILE GENERALE ALE COMPLICITĂȚII

Potrivit art. 26 C. Pcn. complicitate este persoana care cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. Este de asemenea, complice persoana care promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitori chiar dacă după săvârșirea faptei promisiunea nu este îndeplinită."

- Deci prin complicitate se înțelege, în general, sprijinul dat de o persoană, în orice mod și prin orice mijloace, unei alte persoane cu prilejul săvârșirii unei fapte ilicite.

Complicitatea, adică sprijinul dat de complice capătă așadar relevanță din punct de vedere penal atunci când acel sprijin privește săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

- Activitatea complicelui alăturându-se activității prin care autorul realizează acțiunea care constituie elementul material al faptei prevăzute de legea penală, acea activitate se angrenează în mod firesc în cauzalitatea psihică sau fizică, a faptei.

Prin aceasta activitatea complicei devine o contribuție la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală.

- Contribuția complicei la săvârșirea faptei prevăzută de legea penală, spre deosebire de contribuția autorului faptei, este o contribuție indirectă (mediată).

Complicele efectuează acte de sprijinire a actualității autorului. Complicele nu realizează fapta în mod nemijlocitei sprijină (ajută) realizarea acesteia de către autor.

- Activitatea înlesnitoare a complicei este în special posibilă în faza de pregătire care premerge săvârșirii faptei.

În raport cu începerea executării faptei se face deosebire între complicitatea anterioară și complicitatea concomitentă.

Nu există complicitate posterioară întrucât nu se poate sprijini activitatea de realizare a unei fapte după ce această activitate s-a terminat.²⁾

- Contribuția complicei este în principiu, posibilă la orice faptă prevăzută de legea penală întrucât la săvârșirea oricărei fapte se poate da un sprijin material sau moral.³⁾

- Complicitatea este posibilă atât la faptele de acțiune, cât și la cele de inacțiune, la faptele săvârșite cu intenție, cât și la cele din culpă,

faptele eu subiect activ unic, cât și la faptele cu pluralitate naturală sau constituită pe făptuitori.

- La faptele continue sau continuate contribuția complicelui poate interveni oricând până la încetarea activității conlinuic sau continuate.

Contribuția complicelui poate sprijini cauzalitatea psihică fie în raport cu autorul fie în raport cu instigatorul fie chiar în raport cu nu alt complice!

Potrivit practicii statuate de fostul Plen al Tribunalului Suprem prin Decizia nr. 9 / 1978 a reținut că, complicitatea este caracterizată printr-o activitate de ajutorare, de înlesnire, etc., legală în mod mijlocit și indirect de activitatea care constituie latura obiectivă a infracțiunii, unită cu intenția de a ajuta, înlesni, ele. comiterea unei infracțiuni.⁴⁾

- Prin Decizia nr. 211/1967 același Tribunal Suprem a mai reținut că este complice la infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte acela care consimțind să dea ajutor autorului pentru săvârșirea faptei de lovire, a cunoscut instrumentul periculos pentru viață cu care urma să fie aplicate loviturile și deci, putea și trebuia să-și dea seama că utilizarea unui asemenea instrument poate produce moartea victimei.⁵⁾

NOTE

- 1) Vezi art. 26 C. Pcn.
- 2) Vezi infracțiunea lit. c, d - Vinlilă Dongoroz.

Explicații teoretice, Th. Vasiliu și alții

- 3) Vezi infracțiunea lit. c, b - Vinlilă Dongoroz
- 4) C.D. pe anul 1978, pag. 14
- 5) Decizia nr. 211 / 1967 fostul Tribunal Suprem

(C.D. 1967)

Condițiile complicității¹⁾

Pentru a exista complicitate și pentru ca o persoană să fie considerată complice trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții:

- să se fi săvârșit în mod nemijlocit de către o altă persoană (autorul) o faptă prevăzută de legea penală (condiția de bază).

Întrucât, potrivit prevederilor art. 26 C. Pen., complicele este persoana care cu intenție înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, împrejurarea că autorul infracțiunii nu a fost trimis în judecată, nu are nici o influență asupra existenței complicității. Faptele inculpatului de a fi întocmit în mod fictiv referate pe baza cărora s-au eliberat solicitanților adevărate cuprinzând date ireale, pe care aceștia le-au întrebuințat încasând pensii mai mari, ce nu li se cuveneau, constituie complicitate la infracțiunea de înșelăciune, în dauna avutului public săvârșită în calitate de autori de titularii adevăraților chiar dacă aceștia din urmă nu au fost trimiși în judecată. (T.S. secțiunea penală Decizia nr. 717 / 1973, R.R.D., nr. 12 / 1973 pag. 158 - Repertoriul alfabetic de practică judiciară pe anii 1969-1975, pag. 82).

Același Tribunal Suprem prin Decizia nr. 569 / 1970, C.D. 1970, pag. 350, R.R.D. nr. 11 / 1970, pag. 170 a reținut că acela care primește în mod obișnuit pentru a ascunde sau valorifica în locuința sa, lucruri obținute din furturi repetate săvârșite de o altă persoană este complice și nu tăinuitor; autorul a continuat să comită furturi numai cunoscând că are sprijinul moral și material al celui ce ascundea sau valorifica bunurile sustrase.

În faza pregătirii infracțiunii nu există complicitate.

Ea nu are caracter penal atunci când fapta săvârșită nu întrunește elementele unei fapte prevăzute de legea penală.

În acest sens s-a pronunțat Tribunal Suprem prin Decizia nr. 3496 / 1970 C.D. 1970, pag. 288 care a arătat că nu poate fi considerat complice la săvârșirea unei infracțiuni și nu poate fi sancționat potrivit art. 27 C. Pen. participantul care, cu intenție, înlesnește sau ajută la săvârșirea unei fapte ce constituie contravenție sau abatere.

-Să fi efectuat acte de natură să sprijine săvârșirea faptei prevăzută de legea penală comisă nemijlocit de un altul (condiție obiectivă).

Actele de sprijinire pot consta într-o contribuție materială (fizică) săvârșite sau într-o

contribuție imaterială (morală) care a înlesnit și ajutat la realizarea laturii subiective (psihice) a faptei săvârșite.

Contribuția materială constă în: procurarea sau prepararea mijloacelor care au servit la săvârșirea faptei: crearea unor condiții favorabile săvârșirii faptelor.

În acest sens Tribunalul Suprem, Secția Penală prin Decizia numărul 69 / 1974, C.D. 1974, pag. 393; R.R.D. nr. 6/1974, pag. 75 a arătat că: potrivit art. 24 C. Pen., autorul constă din punct de vedere obiectiv, în săvârșirea nemijlocită a unor acte de executare directă a faptei prevăzute de legea penală: or acte de executare, în sensul acestui text suni acele acte care aparțin activității specifice laturii obiective a faptei prevăzute de legea penală, pe care o realizează în mod direct, nemijlocit. În consecință nu constituie coautorat, ci complicitate la infracțiunea prevăzută de art. 185 C. Pen. activitatea inculpatei care a pus în legătură pe o femeie ce voia să-și întrerupă cursul sarcinii cu o altă inculpată care urma să efectueze manoperele avortive, iar apoi a acceptat ca efectuarea avortului să aibă loc în locuința ei, și în acest scop, la cererea inculpatei, a pus la fiert o cantitate de apă necesară pentru prepararea soluției avortive.

- Pentru ca o anumită activitate să poată

fi caracterizată din punct de vedere juridic, ca act de complicitate, nu este necesar ca ea să aibă caracter indispensabil în raport cu infracțiunea săvârșită, în condițiile în care a fost concepută și realizată, în sensul dispozițiilor art. 26 C. Pen. orice act de înlesnire sau ajutor săvârșit cu intenție constituie complicitate, dacă a servit efectiv la săvârșirea faptei prevăzută de legea penală.

Contribuția morală constă în întărirea sau întreținerea hotărârii autorului de a săvârși fapta, darea de sfaturi, procurarea de informații necesare pentru orientarea autorului sau luarea de precauți uni.

Tribunalul Suprem, Secția Penală, prin Decizia nr. 2250 / 1973 a reținut că activitatea unor persoane de a însoți înarmate cu diferite obiecte contondente, un inculpat care a comis fapta de omor, cunoscând intenția lui, constituie complicitate deoarece deși nu a avut o contribuție materială în timpul agresiunii, acele persoane au înlesnit realizarea faptei prin întărirea sau întreținerea hotărârii autorului de a săvârși infracțiunea.

Aceeași situație reținută de Tribunalul Suprem, Secția Penală, prin Decizia nr. 3686 /1971 R.P.D. nr. 7 /1972 pag. 157, reținând că: fapta unei persoane care, având cunoștință despre intenția inculpaților de a ucide victima, le-a

întărit această intenție prin sfaturi, și îndemnuri repetate, permanente insuflându-le ideea că trebuie să scape de victimă omorând-o, constituie complicitate morală la infracțiunea de omor.

- Contribuția de sprijinire trebuie să fie efectivă. Tentativa de complicitate nu se pedepsește, fiindcă nu există o contribuție efectivă ci o simplă încercare sau propunere de a deveni complice.

Se consideră efectivă contribuția materială dată - chiar dacă ea nu a fost folosită la săvârșirea faptei întrucât orice contribuție materială are indirect și rolul de contribuție morală prin aceea că a întărit hotărârea autorului de a săvârși fapta.

- Să existe vinovăție în forma intenției, adică contribuția aceluia care înlesnește sau ajută la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală să lic dată ca intenție, adică să-și fi dat seama că, prin acele acte, contribuie la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, înțelegând că devine participant la fapta săvârșită (condiție subiectivă).

Pentru existența condiției subiective a complicității nu are importanță faptul dacă între complice și autorul faptei a existat sau nu o înțelegere prealabilă și nici dacă autorul a cunoscut sau nu în momentul săvârșirii, cine a fost persoana

care ocazional și anonim l-a ajutat să realizeze fapta (exemplu): doi inși s-au încăierat, o terță persoană strecoară unuia dintre combatanți un cuțit cu care a fost grav rănit celălalt combatant, autorul rănirii nu a avut vreo înțelegere cu cel care l-a ajutat și nici nu a știut în momentul comiterii faptei, cine era acel complice ocazional.

Înțelegerea penală dintre autor și complice constituie o dovadă că fapta a fost comisă cu premeditare, împrejurare de care va trebui să se țină seama la individualizarea pedepsei.

Nu există complicitate din culpă, întrucât fără intenție nu există complicitate.

NOTE

1) Vinlilă Dongoroz, vol. I, pag. 201 și următoarele Ioan Oancea, Partea generală, **Curs de Drept penal**. București, 1971.

CAPITOLUL III. FELURILE COMPLICITĂȚII

- **COMPLICITATE MATERIALĂ (FIZICĂ)**
- **COMPLICITATE MORALĂ (MATERIALĂ)**

Complicitatea materială acționează (înlesnește sau ajută) pe linia cauzalității fizice, pe când complicitatea imaterială vine în sprijinul cauzalității psihice.

În cazul complicității materiale apare deci ca preponderent aspectul fizic al contribuției complicei în timp ce la complicitatea imaterială preponderența își pune accentul pe aspectul psihic, situație relevată mai sus de Tribunalul Suprem.

Orice contribuție înlesnitoare sau ajutoare care acționează pe linia materială a săvârșirii faptei poate avea indirect înrâurire și pe linia imaterială și viceversa.

Complicitate nemijlocită și complicitate mijlocită

Aceasta se diferențiază prin modul în care contribuția complicei se înserează în complexul

activității prin care se săvârșește fapta prevăzută de legea penală. Este nemijlocită complicitatea atunci când sprijinul (ajutorul) a fost dat de complice direct persoanei care a săvârșit fapta prevăzută de legea penală, adică autorului. Este din contră, mijlocită complicitatea atunci când contribuția complicelui a ajuns să constituie o înlesnire sau un ajutor la săvârșirea faptei prin intermediul, prin mijlocirea unui alt participant, instigator sau chiar complice.

Intră în cadrul acestui fel de complicitate, denumită mijlocită, complicitatea la instigare, complicitatea la complicitate și instigarea la complicitate.

Există complicitatea la instigare atunci când sprijinul complicelui a folosit instigatorului înlesnind sau ajutând ca acțiunea acestuia să se efectueze și să reușească (exemplu): o persoană cunoscând scopul urmărit de instigator, i-a procurat mijloace cu ajutorul cărora acesta a reușit să-l determine pe autor.

- Complicitate la complicitate există atunci când o persoană a sprijinit pe un complice să-și poată aduce contribuția la săvârșirea faptei prevăzută de legea penală cunoscând efectul acestei contribuții.

In acest sens Tribunalul Suprem, Secția

Penală, prin Decizia nr. 2514 / 1974 a reținut că: din moment ce potrivit arti. 26 C. Pen., complice este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, înseamnă că este complice și persoana care ajută la săvârșirea unui act de complicitate.

- Există instigare la complicitate atunci când o persoană a determinat pe o altă persoană să efectueze o activitate ele complice și contribuția acesteia din urmă a înlesnii sau a ajutat la săvârșirea faptei comise de autor.

În toate cazurile arătate complicele la instigare, complicele la complicitate și instigatorul la complicitate sunt complici mediați, iar complicitatea lor este mijlocită.

Complicitatea la instigare, ca și instigarea la complicitate sunt pe de altă parte cazuri de complicitate imaterială.

Complicitatea prin acțiune (comisivă) și complicitatea prin inacțiune (omisivă)

Aceste forme de complicitate se deosebesc prin aspectul dinamic al contribuției date de complice.

La complicitatea prin acțiune contribuția

complicelui constă în efectuarea unor acte de înlesnire sau de ajutor în vederea sau cu ocazia săvârșirii faptei prevăzută de legea penală (exemplu: procurarea de mijloace, pregătirea executării; atragerea în cursă a victimei).

În acest sens, arătăm că Tribunalul Suprem, Secția Penală, prin Decizia nr. 52/ 1975 C.D. pag. 356 a reținut că fapta unei persoane de a li făcut legătura între femeia însărcinată și autorul avortului și de a fi efectuat demersuri în vederea acceptării de către aceasta din urmă a întreruperii sarcinii, constituie complicitate atât la infracțiunea de provocare ilegală a avortului, prevăzută de art. 185, C. Pen. cât și la aceea de avort provocat la femeie prevăzută de art. 186, al. 2 C. Pen. (în prezent abrogat).

La complicitatea prin inacțiune contribuția complicelui constă în neîndeplinirea de către acesta a unor acte pe care era obligat să le efectueze iar această neîndeplinire a servit (înlesnit sau ajutat) la săvârșirea faptei.

- A nu se confunda complicitatea prin inacțiune (omisiune) cu așa - zisa complicitate negativă, denumire dată situației celui care aflând că se va săvârși o faptă prevăzută de legea penală nu a adus aceasta la cunoștința autorității sau care fiind de față în timpul cât se săvârșea o faptă

-

prevăzută de legea penală nu a intervenit pentru a împiedica consumarea.

Complicitatea prin inacțiune poate intra foarte frecvent în concurs cu abuzul sau cu neglijența în serviciu.

Complicitatea anterioară și concomitentă

Complicitatea anterioară și Complicitatea concomitentă se diferențiază prin factorul timp raportat la momentul începerii actelor de executare pentru săvârșirea faptei prevăzută de legea penală.

- Constituie o complicitate anterioară orice contribuție dată de complice înainte de a se păși la efectuarea de către autor a unor acte de executare, în vederea comiterii infracțiunii.

- Contribuțiile anterioare pot fi nemijlocite sau mijlocite: ele implică întotdeauna o înțelegere prealabilă directă sau indirectă între autor și complice.

- Complicitatea concomitentă constă în sprijinul (înlesnirea sau ajutorul) dat la săvârșirea faptei prevăzută de legea penală, după începerea actelor de executare.

În acest sens, Tribunalul Suprem, Secția Penală, prin Decizia nr. 3834 / 1972 R.R.D. nr. 10 / 1972 pag. 178 a reținut că pentru existența

complicității nu este necesar ca complicele să se fi înțeles în prealabil cu autorul infracțiunii și nici măcar să-l fi cunoscut. Este suficient ca el să li avut cunoștință despre săvârșirea infracțiunii și să fi știut că, prin activitatea sa, ajută la comiterea acesteia.

Acest fel de complicitate este posibil atât cazul faptelor care se săvârșesc instantaneu (momentan) cât și în cazul faptelor a căror săvârșire reclamă un interval de timp sau care se pot prelungi în timp.

În acest sens, Tribunalul Suprem, Secția Penală, prin Decizia nr. 2130 / 1972 a reținut că participația penală sub forma complicității nu împiedică, în mod necesar o înțelegere între autor și complice, anterioară momentului consumării faptei: Coniventa dintre autor și complice poate fi spontană, situație în care intenția acestuia din urmă de a înlesni sau ajuta la săvârșirea infracțiunii, se deduce din modul lui de comportare și din împrejurările săvârșirii faptei.

Complicitatea concomitentă poate fi materială, exemplu: procurarea materialelor necesare în timpul cât se desfășoară activitatea de executare a unei fapte de falsificare de monedă, sau imaterială (de a sta la pândă, a ține de vorbă pe paznic, a aștepta cu o mașină pentru a asigura fuga autorului).

Complicitatea concomitentă imaterială este denumită uneori în literatura juridică penală „asistență în timpul executării” creindu-i astfel condiții de siguranță aceluia care săvârșește infracțiunea.

NOTE

1) Explicații teoretice ale Codului Penal. Th. Vasiliu și alții,
Partea generală,
Curs de Drept penal, Ioan Oancea, 1971.
Partea generală,

Clasificarea contribuției complicelui¹

Complicitatea fiind condiționată, obiectiv, de existența unor acte care au înlesnit sau ajutat la săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală, iar subiectiv de existența intenției de a efectua acele acte de înlesnire sau de ajutor în raport cu aceste coordonate, contribuția complicelui poate fi încadrată în una din următoarele (calificări) clasificări:

Persoana care a înlesnit sau ajutat la săvârșirea faptei prevăzută de legea penală.

- Nu răspunde penal dacă se constată că a lucrat fără intenție (și aceasta chiar dacă i s-ar putea imputa vreo culpă) în cazul faptelor sancționate penal numai când sunt săvârșite cu intenție.

- Nu răspunde penal dacă se constată că a lucrat cu intenție dar autorul a săvârșii din culpă fapta prevăzută de legea penală, iar legea nu sancționează penal acea faptă decât numai atunci când este săvârșită cu intenție.

În acest sens arătăm că Tribunalul județean Hunedoara, prin Decizia penală nr. 534 / 1974 R.R.D. nr. 5 / 1975 pag. 69, a arătat că întrucât pentru existența complicității este necesar ca autorul să fi comis o faptă prevăzută la legea

penală, o persoană nu poate fi condamnată pentru complicitate, câtă vreme autorul nu a săvârșii o atare faptă.

- Răspunde penal când se constată că a efectuat cu intenție acte prin care a înlesnit sau a ajutat la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, iar autorul a săvârșii acea faptă, de asemenea cu intenție.

- Răspunde penal când a efectuat cu intenție actele de înlesnire sau de ajutor la Săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală, dar autorul a săvârșit acea faptă în împrejurări care constituie potrivit dispozițiilor din art. 44 —51 C. Pen - o cauză de înlăturare a caracterului penal al faptei (participație improprie).

- Răspunde penal când rezultă că actele efectuate din culpă au înlesnit sau ajutat la săvârșirea altor acte efectuate tot din culpă de o altă persoană și care au condus la producerea rezultatului ce intră în conținutul faptei prevăzută de legea penală și pe care legea o sancționează penal și atunci când este săvârșită din culpă. în această situație nu există complicitate, ambii făptuitori răspund ca autori ai faptei săvârșite din culpă.

- Nu răspunde penal când rezultă că a efectuat cu intenție actele destinate să înlesnească sau să

ajute la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală dar acea faptă nu a mai fost săvârșită, iar actele care erau destinate să servească la comiterea faptei constituie prin ele însele o faptă penală de sine stătătoare (exemplu: procurarea ilicită de arme sau materiale destinate falsificării de valori - art. 285 C. Pen.)

-Când autorul este învinuit pentru săvârșirea mai multor fapte prevăzute de legea penală, situația fiecărui complice trebuie să fie cercetată numai în raport cu faptele la săvârșirea cărora a adus o contribuție de înlesnire sau ajutor.

Pedepse în caz de participație

Tratamentul juridic al participației a format și continuă să formeze o problemă mult discutată în literatura juridică. Această problemă este legală în primul rând de modul în care este concepută participația ca instituție de drept penal.

-Potrivit concepției dominante, participația este o instituție care privește pe subiecții activi ai infracțiunii, pe subiecții activi ai faptelor prevăzute de legea penală.

Participația nu privește nici conținutul juridic al infracțiunii, nici conținutul real al faptei prevăzută de legea penală și nu aduce atingere acestor conținuturi (teoria unității).

Concepția dominantă consideră, deci, că

atunci când mai multe persoane au contribuit la săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală, există o singură faptă și mai mulți făptuitori iar atunci când aceștia au lucrat cu vinovăție, există o singură infracțiune și mai mulți infractori.

-Într-o concepție opusă susținută de o infimă minoritate, se pretinde că în caz de participație fiecare persoană săvârșește o încălcare a legii penale, o faptă prevăzută de legea penală și deci, se comit atâtea fapte prevăzute de legea penală și eventual atâtea infracțiuni câți făptuitori sunt.

Această părere cunoscută sub denumirea de „participație delict distinct” sau de „autonomia actelor de participație” transformă pluralitatea de făptuitori, de infractori într-o corespunzătoare pluralitate de fapte, de infracțiuni (teoria pluralistă).

Teoria pluralistă disociază (separă) în mod artificial contribuțiile diferiților participanți care sunt obiectiv și subiectiv legale între ele și nu pot fi corect cercetate și evaluate decât în mod dialectic ca infracțiuni ale aceluiași întreg, ale aceluiași proces cauzal și aceleiași fapte relevante pentru legea penală. Susținătorii teoriei pluralității obiectează că teoria unității ar conduce la consecințe absurde și deci inadmisibile.

-În teoria dreptului penal și în toate legislațiile penale se construiește instituția participației pornindu-se de la entitatea juridică: „infracțiunea”

în loc să se pornească de la realitatea obiectivă, de la fenomenul concret „săvârșirea faptei prevăzută de legea penală”.

Această realitate este unică pentru toți participanții, indiferent dacă fapta prevăzută de legea penală, săvârșită în participație, constituie sau nu infracțiune pentru autorul acelei fapte. Fapta prevăzută de legea penală este una și singură pentru toți cei care au participat la săvârșirea ei: dacă s-a consumat, ea este consumată pentru toți, în schimb nu răspund penal de această faptă decât cei față de care se constată cealaltă trăsătură esențială fără de care nu există infracțiune „vinovăția”.

Așadar fapta prevăzută de legea penală săvârșită de participanți (element al unității de participație) nu împiedică ca angajarea juridică a contribuției diferiților participanți să fie diferențiată potrivit cu situația fiecăruia.

Se poate deci, ca autorul iresponsabil sau care beneficiază de vreo altă cauză care înlătură caracterul penal al faptei să rămână în afara incidenței legii penale iar participanții care au lucrat cu vinovăție să fie sancționați pentru fapta unică potrivit vinovăției lor (intenție, culpă sancționată penal).

În reglementarea participației dacă se pornește de la realitatea obiectivă (săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală) iar nu de la entitatea juridică (infracțiunea), ce pot da soluții

juridice diferite pentru diverși participanți în raport cu situația fiecăruia fără a se aduce atingere unității faptei săvârșite și implicit concepției unitare a participației.

Actualul Cod Penal, adoptând acest punct de vedere, a reglementat participația în raport cu fapta prevăzută de legea penală săvârșită de participanți, realizând în acest fel o importantă inovație care dă o bază temeinică teoriei unității și înlătură consecințele absurde care creau o aparență de seriozitate pentru teorii pluraliste.

NOTE

1) Vezi Dongoroz Vinilă, voi. I, pag. 206-208,
Explicații teoretice ale Codului Penal

2) **V. Dongoroz, Explicații teoretice ale Codului Penal Român, voi. 1, pag. 208.**

CAPITOLUL IV. POZIȚIA COMPLICELUI ÎN CONTEXTUL CELORLALTE FORME DE PARTICIPAȚIE PENALĂ

Sistemul pedepsirii

Modul în care trebuie sancționați făptuitorii care răspund penal în caz de participație a format și continuă să formeze obiect de discuție în literatura juridică penală.

Deosebirile de păreri se dau cu privire la importanța ce se dă aspectului subiectiv, fie celui obiectiv în stabilirea sistemului de pedepsire a participanților.

- Intr-un prim sistem pornindu-se de la aspectul subiectiv al participației, se susține că toți participanții indiferent de felul contribuției lor (autori, instigatori, complici) trebuie să fie sancționați de lege cu aceeași pedeapsă, rămânând ca pe cale de individualizare judecătorească să se diferențieze, când va fi cazul pedepsele concrete aplicate (sistemul zis al parificării pedepsei).

In susținerea acestui sistem se invocă coeziunea subiectivă dintre participanți care au urmărit deopotrivă realizarea aceluiași scop, aceleiași fapte prevăzute de legea penală.

Raportarea numai la aspectul subiectiv este în discordanță cu realitatea.

În același sistem este și neștiințific întrucât în rezolvarea unei probleme nu trebuie să fie scindată baza de la care trebuie să pornească cercetarea, reținându-se o parte (aspectul subiectiv) și ignorându-se cealaltă parte (aspectul material).

- Un alt sistem diametral opus, dându-se preeminență aspectului material al participației și reținându-se ca o realitate vădită deosebirea, calitativă și cantitativă, dintre diferitele contribuții aduse de participanți la săvârșirea aceleiași fapte și de rolul deosebit pe care îl are la realizarea faptei, fiecare categorie de participanți (autori, instigatori și complici), se susține că sancțiunile penale prevăzute de lege trebuie să fie deosebite pentru diferitele categorii de participanți (sistemul zis al diversificării).

- O diferențiere a pedepselor, aplicate în concret participanților în raport cu importanța reală a contribuțiilor acestora, apare ca o necesitate absolută. Acest lucru este recunoscut și de susținătorii sistemului parificării, care sunt de acord că pedeapsa prevăzută egală prin lege pentru participanți, trebuie în concret, să fie stabilită ținându-se seama de contribuția reală a fiecărui participant.

Sistemul adoptat de actualul Cod Penal și anume, parificarea legală dar cu recomandare legală de a se diferenția pedeapsa în aplicarea practică (art. 27) trebuie socotit ca superior sistemului mixt din C. Penal anterior.

Pedeapsa pentru participante ¹⁾ diferă după genul participației.

- În cadrul participației propriu-zis sistemul de pedepsire prevăzut de Codul Penal este acela al parificării (art. 27 C. Pen.).

- Pentru aplicarea sistemului de pedepse prevăzut pentru participația penală propriu-zisă trebuie să se constate că fapta prevăzută de legea penală a fost săvârșită prin contribuțiile mai multor persoane și că toate aceste contribuții sau parte din ele se încadrează în participația propriu-zisă.

- La faptele prevăzute de legea penală la care și săvârșirea din culpă este incriminată va exista participație simplă propriu-zisă pentru toți acei participanți față de care se constată existența unei culpe, deci același fel de vinovăție; iar față de participanții care au lucrat ca instigatori sau complici cu intenție, va exista o participație penală improprie (art. 31 C. Pen.).

Participanții care au lucrat cu intenție sunt

supuși aceluiași sistem de pedepsire atât în caz de participație propriu-zisă, cât și în caz de participație improprie, adică vor fi sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită cu intenție.

Pedeapsa complicelui²⁾

Complicele se sancționează, potrivit criteriului normativ prevăzut în dispozițiile din art. 27 C. Pen. cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor.

În cazul participației propriu-zise, pentru ca pedeapsa să fie aplicată complicelui trebuie să se constate pe de o parte că autorul a săvârșit fapta prevăzută de lege cu intenție, iar pe de altă parte, că complicele și-a dat contribuția sa de înlesnire sau de ajutor la săvârșirea faptei lot cu intenție (participație propriu-zisă).

Pedeapsa complicelui poate fi diversificată în aplicația concretă ținându-se seama de contribuția sa reală la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală. Se va avea în vedere:

- modul în care complicele a înlesnit sau a ajutat la săvârșirea faptei;
- necesitatea și eficiența reală a contribuției sale;
- corelația dintre sprijinul dat de el și contribuțiile altor participanți.

În cadrul formelor speciale de complicitate ca: instigarea la complicitate, complicitatea la instigare și complicitatea la complicitate, la stabilirea pedepselor se va ține seama nu numai de contribuția directă, personală a complicelui, ci și de contribuția anexă a coparticipantului respectiv.

In caz de instigare la complicitate se va avea în vedere atât contribuția celui care a instigat cât și a celui care a fost determinat să lucreze în calitate de complice. ³

Participantul a cărei contribuție constă în promisiunea de a tăinui sau în promisiunea de a favoriza făcută înainte de săvârșirea faptei este sancționat ca un complice indiferent dacă și-a ținut sau nu promisiunea și indiferent dacă fapta s-a consumat sau a rămas în formă de tentativă pedepsibilă. Chiar dacă acest complice a tăinuit ulterior lucrurile sau a favorizat pe autor sau pe un alt participant, nu i se aplică decât pedeapsa de complice.

Prin promisiunea sa, promițătorul (promitentul) a devenit complice, deci participant.

In situația săvârșirii unei fapte penale de către mai multe persoane fără a se putea stabili care sunt autorii și care sunt complicitii în această situație toți vor răspunde în calitate de complici și pedepsiți ca atare (așa-zisa complicitate

colectivă). Aceste fapte se întâlnesc într-un rix (încăierare). Actualul Cod Penal a prevăzut tratamentul special în dispozițiile art. 322, al 3, C. Pen.

Circumstanțele personale și reale privesc fie fapta, fie pe făptuitor și servesc la caracterizarea acestora și la cunoașterea gradului lor de pericol social.

Împrejurările stau împrejurul faptei (circumstanțe reale) sau împrejurul făptuitorului (circumstanțe personale).

- Când o faptă penală este săvârșită de o singură persoană evaluarea dialectică a circumstanțelor reale cu cele personale la individualizarea pedepsei, nu comportă discuții.

- Cu totul alta este situația când fapta prevăzută de legea penală a fost săvârșită prin contribuția mai multor persoane, deci, în caz de participație. În această situație împrejurările care privesc fapta sunt de obicei aceleași pentru toți participanții, în schimb împrejurările care privesc pe făptuitori pot fi diferite de la participant la participant.

În acest sens arătăm că Tribunalul Suprem, prin Decizia penală nr. 711 / 1974, R.R.D. nr. 9 / 1974 pag. 67, a reținut că în cazul când mai mulți inculpați hotărăsc împreună să săvârșescă

infracțiunea de tâlhărie stabilind că unii vor intra în locuința victimelor, le vor immobiliza, legându-se și apoi le vor lua banii, iar unul va sta afară în fața locuinței supraveghind să nu fie surprinși, cei ce au executat actele de autorat ale tâlhăriei, după ce au intrat în casă, au ucis cu intenție pe una din victime, acționând deci altfel decât se hotărâse în comun. Potrivit art. 28, al. 2, C. Pen. nu se poate răsfrânge asupra complicelui care stătea afară, în fața casei și care nu a cunoscut această împrejurare, în consecință aceasta nu poate fi condamnat nici pentru complicitate la infracțiunea de omor deosebit de grav reținută în sarcina autorilor, nici pentru complicitate la infracțiunea praeterintenționată de tâlhărie care a avut ca urmare moartea victimei, ci numai pentru complicitate la infracțiunea de tâlhărie prevăzută de art. 211, al 1, Cod Penal.

- Potrivit art. 27 C. Pen. diferențierea se realizează ținându-se seama de contribuția fiecărui participant precum și de criteriile generale de individualizare prevăzute de art. 72 C. Pen. respectiv datele privind persoana făptuitorului și împrejurările în care s-a săvârșit fapta. Problema se pune dacă circumstanțele personale ale unui participant și cele reale au influență asupra pedepsei tuturor participanților. Această situație este reglementată de art. 28 Cod

Penal.

Situația circumstanțelor personale - care sunt împrejurări care privesc personal pe participant, fie în legătură cu atitudinea sa psihică în efectuarea actelor cu care a contribuit la săvârșirea faptei (circumstanțe subiective).

Aceste circumstanțe personale subiective se referă la:

- forma de vinovăție cu care a lucrat participantul;

- scopul urmărit de el;

- mobilul care l-a determinat;

- desistarea, pocăința și alte asemenea atitudini psihice;

- Circumstanțele personale de individualizare sunt: calitatea participantului, starea civilă, situația sa față de victimă, antecedente judiciare și orice alte date proprii pentru individualizarea persoanei participantului. Potrivit art. 28. al 1 C. Pen. circumstanțele privitoare la persoana unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalți participanți, nici nu le profită, nici nu le agravează situația.

- Circumstanțele reale - sunt împrejurări care privesc însăși fapta prevăzută de legea penală săvârșită de participanți. Ele pot fi anterioare, concomitente sau posterioare

săvârșirii faptei.

Caracterul obiectiv al circumstanțelor reale nu este suficient pentru a justifica răsfrângerea acestor circumstanțe asupra tuturor participanților. Aceste circumstanțe prin natura lor, sunt reale, ele nu pot fi cunoscute decât de cei care s-ar găsi concret în situația de a afla despre existența lor sau de a prevedea eventualelor producere.

Dispozițiile al. 2, al art. 28 C. Pen. prevăd că circumstanțele reale se răsfrâng asupra participanților, numai în măsura în care acestea le-au cunoscut sau le-au prevăzut. Așadar, circumstanța reală nu va fi ținută în seama la stabilirea pedepsei fiecărui participant decât dacă se va constata că acel participant a cunoscut sau prevăzut acea circumstanță.

Complicitatea în cazul participației improprie art. 31 C. Pen. ³⁾

Există participație penală improprie atunci când persoanele care și-au dat în mod voit contribuția la efectuarea unei activități (voință comună) au urmărit rezultate diferite, nu a u lucrat deci eu același fel de vinovăție așa încât fapta prevăzută de legea penală la care a condus acea activitate a fost săvârșită de unii participanți cu vinovăție sub forma intenției, iar de alții cu

vinovăție sub forma culpei. Există de asemenea, participația penală improprie când persoanele care au cooperat la săvârșirea faptei prevăzută de legea penală au lucrat unele cu vinovăție sub forma intenției, iar altele fără vinovăție. Deci participația penală improprie poate avea două forme:

- o primă formă în care fapta prevăzută de legea penală săvârșită prin contribuția participanților constituie, datorită laturii subiective pentru unul sau unii din ei o infracțiune de intenție, iar pentru altul sau alții o infracțiune de culpă (forma intenție și culpă).

- a doua situație, în care fapta prevăzută de legea penală săvârșită prin contribuția participanților constituie, tot în raport cu latura subiectivă, pentru unul sau unii din ei o infracțiune de intenție, iar pentru altul sau alții o faptă lipsită de caracter penal (forma intenție și lipsa vinovăției).

Modalitatea intenție și culpă și modalitatea intenție și lipsa vinovăției sunt socotite ca având importanță penală, pe când modalitățile culpă și intenție și lipsă de vinovăție și intenție sunt dimpotrivă considerate ca lipsite de importanță și au fost lăsate în afara incidenței legii penale. Aceste patru modalități pot exista distinct dar ele pot fi întâlnite și concurrent.

Regimul participăției improprii

Participația improprie-fiind reglementată în Codul Penal a revenit literaturii juridice, sarcina rezolvării problemelor ridicate de situațiile care constituie modalități ale acestei participași.

Intr-o primă teorie se susține că persoana care a săvârșii fapta prevăzută de legea penală a lucrat fără intenție, sau fără vinovăție, dar a fost determinată de o acțiune de instigare efectuată cu intenție de către o altă persoană, executantul trebuie să fie socotii ca autor imediat nepedcpsibil, iar cel care cu intenție l-a instigat să fie considerat ca autor mediat pedepsibil. Această teorie a autorului mediat (autor de la distanță) se sprijină pe argumentul că autorul imediat din moment ce nu răspunde penal de fapta săvârșită nu este subiect de drept penal, ci un simplu instrument de care s- a servit autorul mediat pentru a realiza fapta.

- Intr-o a doua teorie se susține că autorul (executantul) unei fapte prevăzută de legea penală oricare ar fi situația sa din punct de vedere al răspunderii penale, este și rămâne autorul faptei săvârșite care constituie, obiectiv o faptă prevăzută de legea penală chiar dacă subiectiv nu atrage răspunderea autorului.

Această teorie este științific întemeiată: ea

corespunde realității și înlătură ficțiunile imaginate de teoria precedentă. Considerarea autorului zis imediat, ca o unealtă, la fel cu o armă, un animal, o substanță este abilă, dar forțată, întrucât un om, oricare ar fi starea lui când devine unealta altuia înseamnă că a fost determinat de acesta, de instigarea acestuia, iar fapta săvârșită de uneala-om, este fapta acestui om, el este unicul autor.

Participația improprie privită ca fenomen infracțional, din punct de vedere criminologic, este o formă de ilicit penal, deosebit de periculos pentru relațiile sociale ocrotite de lege. Folosirea cu intenție a unor elemente umane deficiente, iresponsabile la efectuarea de activități infracționale, face ca aceste activități să poată fi ușor săvârșite și cu riscuri reduse pentru cei care le inițiază. Aceasta explică de ce participația penală improprie apare în practica judiciară mai puțin frecvent decât participația penală propriu-zisă. În analele justiției, în repertoriile de practică judiciară când s-au stabilit cazuri de participație penală improprie, acestea priveau fapte extrem de odioase, deosebit de grave prin urmările lor, fapte în care și-a găsit rezolvarea: răzbunări de ordin politic, răfuieli de familie și altele, în care numai crima era considerată ca unic remediu. Abilitatea celor care în participația improprie lucrează cu intenție constă, în primul rând, într-o atentă alegere a persoanelor care vor avea rolul de autor,

adică de participanți din culpă sau participanți fără vinovăție, iar în al doilea rând în orientarea abilă a activității tuturor participanților, așa încât, atunci când fapta săvârșită va fi descoperită că nu iese în relief decât culpa autorului sau iresponsabilitatea acestuia și totul să-și găsească o suficientă explicație în comportarea culpoasă sau iresponsabilă a celui care a săvârșit fapta.

Codul Penal prevede și reglementează două modalități ale participației improprie în dispozițiile art. 31 C. Pen. În ambele modalități de participare improprie sunt reglementate contribuțiile participanților care lucrează cu intenție, care pot consta fie în acte de determinare a autorului, fie în acte de înlesnire sau ajutorare a acțiunii acestuia, la săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală; deci instigarea sau complicitatea.

Codul Penal în art. 31 nu se ocupă de ipoteza participării improprie între coautori, adică de cazul în care o faptă prevăzută de legea penală a fost săvârșită prin cooperarea nemijlocită a mai multor persoane în care unele au lucrat cu intenție, iar altele din culpă. În reglementarea din Codul Penal a participației penale improprie nu au fost incluse modalitățile participației din culpă la faptele săvârșite cu intenție și a participației fără vinovăție la faptele săvârșite cu intenție.

S-a considerat că determinarea, înlesnirea, sau ajutorarea din culpă la o faptă prevăzută de legea penală săvârșită de alții cu intenție nu prezintă

pericol social care să justifice pedepsirea iar în cazurile în care o comportare de culpă prezintă pericol social ea formează obiectul unei incriminări de sine stătătoare, exemplu: neglijența în serviciu care ar contribui la săvârșirea unei infracțiuni sau înlesnirea din culpă a evadării. În cazul modalității intenției și culpă determinarea, înlesnirea sau ajutarea cu intenție la acțiunea autorului sunt acte de participație, iar cei care le-au efectuat sunt, participanți. Dar în timp ce autorul a lucrat din culpă, acești participanți au lucrat cu intenție, fiindcă, spre deosebire de autor care nu a prevăzut rezultatul acțiunii sale. acești participanți, dimpotrivă, au prevăzut rezultatul și au urmărit obținerea lui, exact ca și în cazul când ar fi participat la o faptă săvârșită cu intenție.

Așadar, în cazul participației cu intenție la o faptă săvârșită din culpă, fapta săvârșită este una singură, participanții însă au vinovății diferite.

În cazul modalității intenție și lipsa de vinovăție în cadrul participației penale improprie prevăzute de art. 31 al. 2 C. Pen. în această modalitate o persoană și-a dat cu intenție contribuția ca instigator sau complice la săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală, faptă comisă de o altă persoană fără vinovăție. Autorul faptei nu răspunde penal nelucrând cu vinovăție, ceilalți participanți, instigatori, complici dându-și contribuția cu intenție, prevăzând rezultatul pe care îl va produce fapta și urmărind obținerea

acestui rezultat, așa încât pentru acești participanți răspunderea penală nu poate fi înlăturată.

În această modalitate a participației improprii vor exista deci, totdeauna participanți (autori) fără răspundere penală alături de participanți (instigatori sau complici) cu răspundere penală. Determinarea, înlesnirea sau ajutarea cu intenție pot fi efectuate în orice mod fiind suficient că ele au contribuit la săvârșirea faptei de către persoana care nu răspunde penal. Cauza care determină lipsa de vinovăție și înlăturarea caracterului penal al faptei trebuie să existe în momentul în care au fost efectuate actele de executare prin care s-a săvârșit fapta. Nu există participație improprie când autorul a săvârșit fapta cu vinovăție, dar ulterior răspunderea sa penală a fost înlăturată (alienație mintală survenită după săvârșirea faptei, împăcarea autorului cu victima, moartea autorului).

NOTE

1) **V. Dongoroz, voi. I, pag. 208-218, Explicații teoretice ale Codului Penal.**

Th. Vasiliu și alții, **Codul penal comentat și notat** Partea generală.

2) V. Dongoroz, voi. I, pag. 218-226.

Ioan Oanea, **Curs de Drept penal.** Partea generală.

3) V. Dongoroz, voi. I, pag. 235-244 Th. Vasiliu și alții, **Explicații teoretice ale Codului penal.**

CAPITOLUL V.

Câteva considerații criminologice (cauze și condiții care determină și favorizează criminalitatea) asupra gradului pe care complicele îl are în executarea faptelor infracționale:

- cauze andogene
- cauze exogene

Necesitatea cunoașterii mediilor infracționale din care se recrutează infractorii, inclusiv complicitii.

Importanța măsurilor de prevenire.

Infractorul sub aspect criminologie

Persoana infractorului interesează, mai întâi sub aspect criminologie. Infractorul fiind o persoană care a săvârșii o infracțiune, într-o măsură sau alta s-a pus în conflict cu societatea. Din această soluție de conflict, însă, infractorul trebuie să iasă, în sensul că el trebuie să facă eforturi în a se adapta vieții sociale.

Procesul de readaptare și reeducare este un proces amplu, complex. Ori, procesul acesta de readaptare nu este posibil fără o cunoaștere exactă a cauzelor care l-au determinat la săvârșirea infracțiunii și fără o cunoaștere exactă a celor mai

adecvate mijloace. Pentru cunoașterea științifică a acestor cauze și mijloace, infractorul este studiat sub aspect criminologic ¹⁾, adică sub aspect fizic (sănătate, normalitate sau anormalitate fizică) sub aspect psihic (normalitate sau anormalitate mintală, stabilitate ori instabilitate, caracter, ele.) și sub aspect social (condiții de familie, de mediu social, profesional).

Pentru acestea se fac studii de criminologie (criminologie generală, criminologie specială, criminologie clinică, criminologie juvenilă), de psihologie criminală ²⁾ sociologie criminală, psihologie socială și altele. Acesta este un punct deosebit de important al infractorului de care dreptul penal tine seama. Știința dreptului penal examinează cu atenție datele criminologiei în scopul determinării exacte ale problemelor juridice ale infractorului.

-Sub aspect juridic, infractorul ocupă însă un rol important în sistemul dreptului penal ³⁾, al prezentând un dublu aspect juridic, unul ca subiect al infracțiunii, altul ca subiect al răspunderii penale.

-In primul aspect persoana infractorului este o condiție (dacă nu un element) importantă, indispensabilă a existenței infracțiunii, știut fiind că infracțiunea este numai fapta unei persoane, a

unui om.

Tot sub aspect juridic, ca subiect al infracțiunii, persoana infractorului ⁴⁾ face ca infracțiunea să aibă un grad de pericol social mai mare sau mai mic (de exemplu: în cazul infracțiunii săvârșită de recidivist, spre deosebire infracțiunea săvârșită de infractorul primar).

Așa fiind, infractorul ocupă din acest punct de vedere, un loc important în sistemul infracțiunii, unde se reglementează problemele infractorului ca subiect al infracțiunii, adică în raport cu infracțiunea săvârșită.

Sub al doilea aspect juridic acela de infractor ca subiect al răspunderii penale de persoana infractorului depinde tragerea la răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită. Din acest punct de vedere infractorul ocupă de asemenea un rol important în sistemul răspunderii penale el devenind subiect de drept penal, subiect în legătură cu care apar reglementări speciale, care îi conferă obligații și drepturi.

Referindu-ne la activitatea complicelui, așa cum am arătat și în cuprinsul lucrării se reține că, este acel participant care cu intenție înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzută de legea penală sau care promite înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tăinui bunurile

provenite din aceasta sau că va favoriza pe infractor, chiar dacă după săvârșirea faptei promisiunea nu este îndeplinită (art. 26 C. Pen.)

Rezultă de așa cum am subliniat în contextul lucrării, că activitatea complicei este o activitate indirectă (mijlocită) la săvârșirea unei infracțiuni, că complicele desfășoară acte de înlesnire sau ajutor și nu acte de executare a infracțiunii.

În afară de aceasta activitatea de complicitate se înscrie în cauzalitatea faptei respective contribuind la producerea rezultatului periculos pentru societate.

În ce privește condițiile complicității cât și răspunderea penală a acesteia am trata-o detaliat în contextul lucrării în cadrul răspunderii penale.

- În ce privește necesitatea cunoașterii mediilor infracționale din care se recrutează infractorii inclusiv complicității aceasta prezintă o mare importanță în știința dreptului penal.

Așa cum a mai fost subliniat, persoana infractorului este aceea care cu vinovăție săvârșește o faptă antisocială pedepsită de legea penală. Orice faptă antisocială săvârșită are un scop în sine pe care îl urmărește.

De obicei, marea majoritate a infracțiunilor sunt săvârșite de persoanele cu antecedente penale de persoane care urmăresc un scop în sine (dorința

de răzbunare reflectată în special în infracțiunile de violență, dorința de îmbogățire fără muncă sau cu minim efort).

Cazurile tipice în prezent le constituie infracțiunile legate de Legea nr. 18 / 1990 (a Fondului Funciar) care generează în cele mai multe cazuri infracțiuni de violență.

Cauzele care generează acest tip de infracțiuni și infractorii care le săvârșesc nu sunt persoane cu antecedente penale, provenite din rândul-familiilor cu reputații bune, dar sunt infracțiuni spontane și sporadice săvârșite pe fondul unei nemulțumiri necontrolate datorită nervozității care poate fi provocată chiar de victima agresiunii cât și de dorința reluării pământului de care a fost deposedat.

În aceste cazuri, la care își dă concursul o altă persoană de moment în calitate de complice, atât pedeapsa autorului cât și cea a complicelui va fi diferențiată avându-se în vedere cauzele și condițiile care au dus la săvârșirea infracțiunii, modul în care a fost săvârșită infracțiunea, mediul din care provin.

Cu totul, alta este situația infracțiunilor săvârșite de persoane cu antecedente penale care provin dintr-un mediu cu profil moral scăzut, din familii descompuse moral, de infractori la origine

care nu cunosc alt mod de a supraviețui în cadrul societății deci prin săvârșirea de fapte antisociale prevăzute de legea penală.

- Un rol important îl constituie activitatea complicelui în cadrul săvârșirii unor infracțiuni, fără de care activitatea autorului nu ar putea duce la consumarea infracțiunii fără ajutorul acestuia.

Ex: În cazul unor sustrageri de bunuri din depozitul unor societăți comerciale, autorul nu ar putea comite infracțiunea fără indicațiile complicelui cunoscător al societății, asupra locurilor pe unde se poate pătrunde sau asupra locului unde se află cheia sau sistemul de alarmă.

În acestei situații autorul pentru a putea săvârși infracțiunea apelează la ajutorul unor persoane cunoscătoare a împrejurărilor în care poate opera pentru consumarea infracțiunii. Exemplificând acest aspect, rezultă că, pentru a putea fi săvârșită infracțiunea de către autor, nu contează mediul din care a fost racolat complicele. Spun acest lucru întrucât este posibil ca până la acea dată complicele să nu mai fi săvârșit fapte antisociale și să provină dintr-un mediu (familie) de oameni corecți, fără antecedente penale, activitatea lui fiind de moment, spontană, determinată de autor la comiterea faptei.

Cu totul alta este situația infractorilor unde

atât autorul cât și complicele provin din familii descompuse, certate cu legea, cu antecedente penale, recidiviști, unde activitatea infracțională este pregătită din timp iar scopul comiterii infracțiunii vizează valori importante.

În aceste cazuri pericolozitatea socială fiind mai mare și sistemul sancționator va fi diferențial.

-De reținut, este faptul că pentru comiterea unor infracțiuni autorul pentru a putea mai ușor săvârși infracțiunea apelează la complici cunoscători fie sub aspect profesional (tehnicieni), fie la cunoscători ai locului unde se află obiectul infracțiunii sau a modalităților în care poate fi comisă infracțiunea.

În aceste cazuri determinant este a se stabili mediile infracționale de unde se recrutează în vederea individualizării pedepselor.

În ce privește importanța măsurilor de prevenire, acestea s-ar putea grupa în trei categorii:

-măsuri de prevenire în rândul persoanelor care ar putea săvârși infracțiuni:

-măsuri de prevenire a cauzelor care ar putea genera infracțiuni.

Referindu-mă la importanța măsurilor de prevenire, arăt că acestea joacă un rol deosebit de important pentru societate în vederea

preîntâmpinării de infracțiuni, într-un cuvânt spus, a preîntâmpinării faptelor antisociale, prevăzute și pedepsite de legea penală.

Această muncă de prevenire pentru a fi eficientă, trebuie pentru individ și societate începută chiar din procesul școlarizării prin introducerea unor ore săptămânal începând cu elevii din clasa a V-a deoarece în prezent infracționalitatea juvenilă este în continuă creștere.

Consider că această activitate preventivă în prezent este de o reală importanță și imperios necesară, dar care se poate realiza numai cu concursul unor organe superioare, centrale ca de exemplu: Ministerul Educației Naționale, Ministerul de Interne, Ministerul Justiției, în care de la data de 1 iulie 1993 funcționează și Ministerul Public (Parchetul) în noua organizare a fostei procuraturi.

Numai printr-o cooperare a acestor ministere și a unei munci susținute săptămânal prin conferințe, exemple concrete, prezentate de specialiști în domeniu cât și prin prezentarea de casete video cu aspecte de fapte antisociale comise și pedepsele aplicate pot preveni infracționalitatea juvenilă.

Tot legat de munca preventivă în rândul tineretului consider că pentru cei implicați în

procesul de învățământ, un rol deosebit îl poate avea asupra tinerilor vizitarea penitenciarelor, modul de viață al deținuților cât și condițiile de executare a pedepselor.

Spun acest lucru întrucât din mass-media tinerelul a luat la cunoștință că guvernul și parlamentul au luat în discuție necesitatea construirii de noi penitenciare cu un grad de confort sporii asemănător țărilor occidentale iar din filmele vizionate de tineret văzând aspectul unei închisori din occident îi fac să comită de multe ori fapte antisociale.

Numai printr-o cunoaștere a situației unui deținut în prezent în România consider că s-ar putea preveni în mare parte comiterea de infracțiuni în rândul tineretului.

-O altă măsură de prevenire o consider a fi eficientă prin aducerea la cunoștința cetățenilor a tuturor actelor normative cu caracter penal și aceasta prin diferite expuneri de către personalul competent cu exemple semnificative și dacă este posibil prin casete video, a faptelor incriminate, a pedepselor aplicate întrucât prin aceasta s-ar putea preveni comiterea în viitor de fapte antisociale.

Măsuri de prevenire se pot efectua și prin mass-media și presă.

Consider că, orice măsură de prevenire indiferent de forma de realizare poate duce în final

la o diminuare a fenomenului infracțional.

- Legat de măsura prevenirii fenomenului infracțional trebuie analizate și cauzele care le generează; și numai prin înlăturarea acestora se poate duce apoi o muncă susținută de prevenire.

Legat de perioada trecerii de la economia planificată la cea de piață, starea infracțională este în creștere și aceasta determinată de creșterea șomajului, a apariției produselor necunoscute până în prezent pe piața internă a României, tentante pentru fiecare om al societății.

Ca o măsură a prevenirii fenomenului infracțional, consider că cea mai eficace metodă de prevenire este reintegrarea în muncă a unui număr cât mai mare de cetățeni din rândul celor trecuți în șomaj, iar creșterea productivității muncii o consider cea mai eficace măsură de prevenire întrucât munca ca un element de existență al societății și a fiecărui individ în parte îl sustrage de la gândirea săvârșirii și pregătirii de infracțiuni.

Toate aspectele semnalate de prevenire, și a importanței prevenirii comiterii de infracțiuni la consider prioritate în concepția mea și dacă ar putea fi îmbrățișate și de factorii mai sus arătați din cadrul ministerelor enunțate ar contribui în mod nemijlocit la scăderea fenomenului

infracțional.

Subliniez acest fapt bazat pe ideea că pedeapsa aplicată și executată de un infractor, nu are efect în cele mai multe cazuri și asupra celor din jur, ca poate avea efect asupra celui care a săvârșit infracțiunea și a executat pedeapsa aplicată, dar și aceasta nu pentru toți infractorii.

Măsurile semnalate și în special reintegrarea în muncă și plata nu numai în raport de importanță ci și de valoarea produselor rezultate poate constitui o măsură de prevenire eficientă chiar și pentru infractorii recidiviști considerați irecuperabili prin măsurile coercitive luate asupra lor.

Concluzionând, arat că măsurile de prevenire dacă sunt luate chiar din perioada adolescenței pot contribui în mare măsură la reducerea fenomenului infracțional.

NOTE

- 1) P. Pandrea, **Criminologie dialectică**, București, 1945, pag. 5 și următoarele
- 2) Dr. A. Hesnard, **Psihologia crimei**, Paris
- 3) I. Tanoviceanu, **Curs de Drept Penal**, voi. I, București, 1912, pag. 225 și următoarele
- 4) George Antoniu, **Despre infractori, acțiune infracțională și vinovăție**. Revista română de drept. nr. 8/ 1969, pag. 78 și următoarele

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. **V. DONGOROZ și colectiv, Explicații teoretice ale Codului Penal român, voi. I,** Editura Academiei Române, București, 1969.
2. **TH. VASILIU, Codul Penal român comentat și adnotat, Partea generală.**
3. **1. OANCEA, Drept penal, Partea generală,** Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971.
4. **C. BULAI, Drept penal, Partea generală, Centrul de Multiplicare al Universității București, 1987.**
5. **V. DOBRINOIU, GH. NISTOREANU și colectiv, Drept penal, Partea generală, Editura Didactică și Pedagogică, S.R., București, 1992.**
6. **I. DOBRESCU, „Cu privire la raportul causal în materie de complicitate”** J.N., nr. 1 / 1966, pag. 73
„Elementul subiectiv la complicitate” „JN”, nr. 3/1961, pag. 505.

7. **V. PAPA DO POL, Delimitarea actelor de coautorat de cele de complicitate, „JN” nr. 7 / 1963, pag. 67.**
- S. D. PAVEL, Aspecte de pluralitate de infractori și infracțiuni în materie de furt, „JN” nr. 27 1961, pag. 353.**
9. **M. POPOVICI, Probleme de drept din practica Tribunalului Suprem, Colegiul Penal - Semestrul 1 al anului 1967 RRD nr. 12 / 1967, pag. 88.**
10. **N. RODEANU, Complicitatea - forme secundare de participare penală, „LP” nr. 2 / 1960, pag. 29**

